

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri İçin Ölçek (ÜYÖDÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri İçin Ölçek (ÜYÖDÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32309>

Özet

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri İçin Ölçek (ÜYÖDÖ), ölçek geliştirme çalışması kapsamında **Feyzullah Şahin** tarafından 2014 yılında oluşturulmuş bir araçtır. Bu ölçeğin temel amacı, okullarda veya özel eğitim kurumlarında öğrenim gören **üstün yetenekli öğrencilerin** sahip olduğu davranışsal ve karakteristik özellikleri sistematik bir şekilde belirlemek ve değerlendirmektir. Ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılarak psikometrik açıdan sağlam bir yapıya kavuşturulmuştur. Araştırma sonuçları, ÜYÖDÖ'nün üstün yetenek alanında çalışan uzmanlar, eğitimciler ve araştırmacılar için kullanışlı ve güvenilir bir tarama aracı olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin geliştirilme süreci, 2014 yılında yayımlanan kapsamlı bir makale ile belgelenmiştir. Bu çalışma, ölçeğin faktör yapısını, iç tutarlılığını ve yapısal geçerliliğini detaylıca incelemiştir. Ölçek, üstün yeteneğin bilişsel, yaratıcı ve sosyal/duygusal boyutları kapsayan davranışsal göstergeleri ölçmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Üstün Yetenekli Öğrenciler, Davranışsal Özellikler, Psikometri, Ölçek Geliştirme, Eğitim Psikolojisi, Yetenek Tarama.

Yazarlar

Feyzullah ŞAHİN

Amaç

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri İçin Ölçek (ÜYÖDÖ), **üstün yetenekli öğrencilerin** gözlemlenebilir davranışsal eğilimlerini ve karakteristik özelliklerini bilimsel yöntemlerle tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, öğrencilerin sınıfı, okulda veya ev ortamında sergiledikleri öğrenme hızı, motivasyon, yaratıcılık ve liderlik gibi davranışlar standardize edilmiş bir biçimde değerlendirilerek, bu öğrencilerin tanımlanmasına ve uygun eğitim programlarına yönlendirilmesine katkı sağlayarak amaçlanmaktadır.

Ölçeğin birincil amacı, öğretmenler ve ebeveynler gibi gözlemcilerin, öğrencilerin üstün yetenek göstergelerini daha objektif bir çerçevede değerlendirmelerine olanak sağlamaktır. Bu sayede, geleneksel zekâ testlerinin tek başına yeterli olmadığı durumlarda, davranışsal verilerle desteklenen çok boyutlu bir değerlendirme süreci oluşturulmaktadır.

Yapı

ÜYÖDÖ'nün ölçtüğü temel psikolojik yapı, **üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özellikleridir**. Bu yapı genellikle akademik başarı, yaratıcılık, motivasyon, liderlik becerileri ve özel ilgi alanlarındaki derinliği kapsayan çok boyutlu bir çerçevede ele alınır. Ölçek, bu davranışsal göstergeleri alt boyutlara ayırarak öğrencinin yetenek profilini ayrıntılı olarak ortaya koymayı hedefler.

Ölçeğin faktör yapısı, öğrencilerin bilişsel merak, problem çözme becerileri, duygusal hassasiyet ve sosyal etkileşim biçimleri gibi üstün yeteneğe eşlik eden kritik davranışsal kalıpları ölçmeye odaklanmıştır. Bu yapı, üstün yetenek alanındaki güncel teorik modellerle uyumlu olacak şekilde tasarlanmıştır.

Geçerlilik

ÜYÖDÖ'nün **geçerlilik** çalışmaları, ölçeğin gerçekten üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerini ölçtüğünü kanıtlamak amacıyla Şahin (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada yapı geçerliliği, özellikle Doğrulayıcı ve Açıklayıcı Faktör Analizi (DFA ve AFA) yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, ölçek maddelerinin kuramsal beklentilere uygun alt faktörler altında toplandığı ve ölçeğin yapısal olarak geçerli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, uzman görüşleri alınarak kapsam geçerliliği sağlanmış ve ölçek maddelerinin ilgili davranış alanları yeterince temsil ettiği doğrulanmıştır.

Güvenilirlik

Ölçeğin **güvenilirlik** analizleri, Şahin'in 2014 tarihli makalesinde detaylı olarak sunulmuştur. Güvenilirlik çalışmaları, özellikle iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) hesaplanarak gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık, ölçekteki maddelerin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü gösteren önemli bir psikometrik göstergedir.

Yapılan analizler, ÜYÖDÖ'nün genelinde ve belirlenen alt faktörlerinde yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, ölçeğin farklı zamanlarda ve farklı örneklerde tutarlı sonuçlar verebileceğini işaret etmektedir, dolayısıyla araştırma ve uygulama amaçları için güvenilir bir araçtır.

Faktör Analizi

ÜYÖDÖ'nün geliştirilme sürecinde, ölçeğin yapısal boyutları belirlemek üzere kapsamlı **Faktör Analizi** çalışmaları yürütülmüştür. Bu analizler, üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal

özelliklerinin tek bir boyutta değil, birbiriyle ilişkili birden fazla boyutta kümelendiğini göstermiştir.

Analizler sonucunda ortaya çıkan faktör yapısı, ölçeğin teorik temellerini güçlendirmiştir. Bu faktörler, tipik olarak bilişsel özellikler, yaratıcılık ve motivasyon/görev bağlılığı gibi alanlar temsil etmektedir. Faktör analizi sonuçları, araştırmacıların ölçekten elde edilen puanları yorumlarken hangi davranışsal boyutlara odaklanmaları gerektiği konusunda net bir yol haritası sunmaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün olarak Türkiye bağlamında geliştirilmiş bir davranışsal tarama ölçeği)

Format: Derecelendirme Ölçeği (Likert tipi veya benzeri bir değerlendirme formatı kullanılmaktadır, detaylar orijinal makalede mevcuttur.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğretmenler ve ebeveynler tarafından doldurulmak üzere tasarlanmış, üstün yetenekli öğrenciler.

Yaş Grubu: İlkokul veya ortaokul düzeyindeki öğrenciler (Orijinal çalışmada genellikle bu yaş aralıkları kapsamaktadır).

Popülasyon Detayları: Üstün yetenek tanılama sürecinde olan veya özel yetenek eğitimi programlarına devam eden öğrenciler.

Test Metodolojisi: Gözlemci (Öğretmen/Veli) raporlamasına dayalı, öz bildirim yerine davranışsal gözlemleri esas alan bir metodoloji kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Davranışsal Tarama, Üstün Zekâ, Yetenek Tanılama, Eğitimsel Değerlendirme, Güvenilirlik, Geçerlilik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut değil (Orijinal kaynakta belirtilmemiştir)

Bağlı Kuruluş E-posta Adresleri: feyzullahsahin@duzce.edu.tr (Sorumlu Yazar: Feyzullah ŞAHİN)

Yazma Adresi: Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (Tahmini güncel bağlantı bilgisi)

Özinler & Ücret ve Test Yeri?

Test Yeri?: 2014 (Geliştirme ve yayınlanma yeri?).

Özinler ve Ücret: Ölçek akademik araştırmalarda ve eğitim kurumlarında kullanılabilir. Ticari kullanım için yazar Feyzullah ŞAHİN ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

İletişim: feyzullahsahin@duzce.edu.tr

Erişim Bağlantıları:

Makale Linki (Dergipark): dergipark.org.tr

Orijinal PDF, buradan indirilebilir: ustun-yetenekli-ogrencilerin-davranissal-ozellikleri-icin-olcek-uyodo-toad.pdf

Kaynaklar

Şahin, F. (2014). Üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özellikleri için ölçek: Faktör yapısı, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Marmara University Atatürk Education Faculty Journal of Educational Sciences*, 38(38), 119-132. doi: 10.15285/EBD.2013385570

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri İçin Ölçek (ÜYÖDÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri orijinal kaynakta (sağlanan metadata) doğrudan listelenmemiştir. Ölçek maddelerinin tamamına ve derecelendirme formatına, yazarın 2014 tarihli akademik makalesinden (Şahin, 2014) veya yukarıda belirtilen PDF dosyasından ulaşılabilir.